

A kemizálás műhelyében

Boldogan tettem eleget a meghívásnak, hogy ismét látogassak el a Bács-Kiskun megyei Fülöpszállásra. Most is azt mondhatom, amit egy évvel ezelőtt: a maga nemében páratlan érdekességű kutatóműhely a fülöpszállási határ egy kis darabjára. Termőföldet „gyártanak”, olcsó és hatásos eszközökkel. Dr. Herke Sándor Kossuth-díjas professzor kezdeményezésére 12 évvel ezelőtt kezdődtek el a kutatások a kiskunsági „szöcskelegelő”-kén. S azóta az itt dolgozó kutatók már megtalálták a „termőföldgyártás” kulcsát.

Most azonban a fülöpszállási kísérletek áttekintése közben lépünk egy percre haza, Csongrád megyébe. Jónéhány szövetkezeti szakembertől halottam már, hogy hosszabb tapasztalataik alapján a műtrágyafelhasználás költségei nem állnak egyenes arányban a nyert többletermés értékével. S ne restelljük kimondani, vannak gazdaságok, melyek megyénkben már nem szívesen veszik a műtrágyát. (Tanúja voltam egy beszélgetésnek, amikor Hidas Ferenc, a Csongrád megyei Agrokör Vállalat igazgatója 800 vagon szuperfoszfátot akart „elsózni” Bács-Kiskun megyének, mivel ez Csongrádban jelenleg eladhatatlannak látszik.

Az „eszi nem eszi elv”

S mire bejártuk a fülöpszállási állami kísérleteket és a szomszédos hatezer holdas Vörös Csillag Tsz határát, megértettük, hogy miért nem kell a szuperfoszfát Csongrád megyében. Azért, mert nálunk ma még amolyan „eszi-nem eszi” elv alapján használjuk ezeket a különféle, valóban nem olcsó hatóanyagokat. S azután aratáskor ugyanezt választja a föld is a gazdáknak: „eszik, nem eszik...”

Fülöpszállás nyitott könyvként bizonyítja: ha pontosan tudjuk, mikor mit kell adagolni a talajnak, a változás nem marad el. Csongrád megyében még mindig tart a „nitrogén-örület”. Bács-Kiskunban azonban éppen a tudomány útmutatása alapján már szűnőben van a csak nitrogénben való gazdálkodás. A műtrágya alatt már nemcsak pétisót értenek a gyakorlati gazdák. Tudják, hogy igazán jó terméseredményeket a talajok igénye szerint a különféle hatóanyagok jól összeválasztott kombinációja adhat csupán.

Tavalyi riportomban 20 mázsa körüli búzatermésekről, eddig alig látott lucernahozamokról, 60–70 mázsa holdankénti szénatermés-eredményekről írtam. S mindezt úgy érték el a kutatók, hogy kezdettől fogva kizárták az istállótrágyát a talajjavításból, csupán „kemizálták”. S most már bizvást ki merik jelenteni, hogy a humuszos kötött talajokon a búza, a kukorica, a lucerna és más szemes takarmányok alá teljesen felesleges az istállótrágyázás. Az istállótrágyát — mondják — vigyük a homokra, a szőlőbe, a gyümölcsösökbe és a zöldségtermesztésbe. A szakszerű kezelés hatására Fülöpszálláson a korábban alig 20–30 centiméteres termőréteg tíz év alatt további húsz centiméterrel vastagodott.

A Vörös Csillag Tsz bizonyít!

Az ilyen tudományos tények a kísérleti telepeken azonban kiállítási látványosság erejével hatnak ma még. Szívesen mondják rá a gyakorlati gazdák: „itt lehetnek rekorderedmények, mert itt semmi sem drága”. Nos ez az önámítás teteje. Az említett fülöpszállási Vörös Csillag Tsz vezetői megállapodást kötöttek a

Dél-alföldi Mezőgazdasági Kísérleti Intézettel, hogy átveszi a helyben kialakult új termelési módszereket, s saját gazdaságukban is alkalmazza azokat. Elmondjam-e, hogy a jövőt illetően ez a közösség is délibabokat kergetett itt sokáig. Úgy vélték, jó terméseredményekre csak akkor számíthatnak, ha meggyőzik a sovány, beteg talajokat istállótrágyával. De hogyan? Hiszen éppen a szűkös takarmánytermés miatt nagyon szegényes volt az állatállomány.

Hencz György, a tsz elnöke elvezetett bennünket a már tudományosan kemizált ösi árpájukhoz. Négy mázsa szakszerűen adagolt műtrágya hatására most 20 mázsa körüli átlagtermést várnak. A csodálatosan szép árpatablákból csak a legszálasabb emberek látszanak ki. Tapasztalták, hogy a foszforral hatásosan kezelt területeken még a tavaszi víznymás se pusztíthat olyan mértékben, mint eddig. Hencz Györgyék ezután egy olyan területet mutatnak meg, mely szántóföld volt valamikor, az utóbbi három évben azonban már semmire sem volt jó. Hogy igazán jól lássuk a tudomány művét, motoros kaszákkal néhány rendet vágattak a 60 holdnyi nadragkötésig érő fűben. Ezt a herrefűves keveréket tavaly telepítették Harmati István és Székér Tamás kutatók előírásai alapján. Most takarítják be az első termést, s a holdankénti zöld tömeg száz mázsa körül van. Vajon mi-be került ez a „varázslat”? A tsz főagronómusa pontos adatokkal szolgál: 830 forint volt a kutatók által összeállított fűmárga ára, a talajművelés és az alkalmazott műtrágyák holdankénti értéke pedig 1239 forintot tett ki. Tehát a 2069 forintnyi holdankénti beruházás már az első kaszaláskor megtérült.

A kutatók receptje szerint

A Vörös Csillag Tsz Beosztása — 1. búzája is — melynek ugyancsak Harmati István és Székér Tamás kutatók receptje szerint vetették meg az ágyát — páratlanul szép. A várható átlagtermést itt már csak elemi csapás nyomhatja 20 mázsa alá. A vegyszeres gyomirtással együtt alkalmazott karbamidos lombtrágyázás is megmutatta igazi hatását. A változás érzékeltetésére említette meg a tsz elnöke, hogy volt itt már jobb évjárat is, amikor ugyanerről a területről az elvetett magot is alig kapták vissza. Azt már talán fölösleges is elmondanom, hogy mit látnak a gazdaság lucernásában. A szakszerűen „kemizált” lucernát e növény legkiválóbb ismerője is boldogan mondaná magáénak.

Íme, amit tíz éven keresztül csak sejtettek a kutatók parcellái, most kilépett a köztermesztésbe. A határjárást követő megbeszélésen szó esett egy másik, Csongrád megyében is időszerű témáról: ma már nem csupán belvízelvezetésre, hanem általános vízrendezésre van szükség! Belvízelvezető csatornáink már általában vannak. Azonban a terepszonyok olyanok, hogy a víz természetes gravitációs úton nem tud mindenütt lefolyni. Ezért a táblák tömbösítésével egy időben gondoskodni kell bizonyos vízelvezető rendszer kialakításáról is.

A dorozsmai „mutatványos” hely

Egy idő óta nem tudok szabadulni attól az érzéstől, hogy mi, Csongrád megyeiek egy és másban — ami a szövetkezeti termelést il-

leti — lemaradtunk a Bács-Kiskun megyeiek mögött. A kutatókat, az új termelési módszereket zászlovívóit megbecsüljük nálunk is. Szívesen választják be őket különféle párt- és állami vezető testületekbe. Ez azonban önmagában még kevés. Vannak kérdések, melyekben a kutatók felelősségére határozottabban kellene dönteni. Nem tartozik ide, mégis meg kell említeni a kiskundorozsmai homokkísérleti gazdaság másfél évtizedes ragyogó sikereit. Ertekezletek, tapasztalatcserek követik itt egymást, ezek azonban keveset érnek. A dorozsmai kísérleti gazdaság is a mai napig csak afféle mutatványos hely, ahová immár tíz éve járunk csodálkozni, de még mindig nem látunk mellette egy kiskunsági állami gazdaságot, vagy éppen egy fülöpszállási Vörös Csillag Termelőszövetkezetet, „egyszóval olyan nagyüzemeket, ahol az új termelési technológia érvényesülhetne a régi, elmaradott módszerekkel szemben. Pedig a tudomány művelőinek szemében a dorozsmai kutatások is vannak olyan rangosak, mint a fülöpszállásiak.

Csepri József

Túl a megyehatáron

Pécsi gond: a város és a táj védelme

A városi élet, az iparosítás fejlődése sok előnnyel jár, azonban számos hátrányos, az egészségre káros hatása is van.

Egészségtelen levegő

Pécssett az új erőmű 1959 óta üzemel és most fejezik be a 200 megawattos teljesítményre való bővítést. Az üzem helyének kijelölésekor megfigyelték az egészségügyi követelményekről, s így a város déli részén a város testébe beékelte üzem elhelyezése nem szerencsés. Naponta mintegy 160 mázsa pernyét és sok mérgező gázt, főként kén-dioxidot okádnak keményei. A pernyehullás ellen elektrosztatikus pernyelválasztó felszereléssel védekeznek, a kén-gázok azonban továbbra is mérgezik Pécs elővilágát. Alacsony kalóriájú szénekkel dolgozik, így nagy a salaktermelése. A salak a zagyvatavakba kerül. A felmérések szerint a zagyvatavak vizének eltávolítása után évente 1 millió köbméter mennyiségű finom por marad vissza.

Az egészségügyi szervek vizsgálatai megállapították, hogy a kiszikkadt zagy porának 13,4 százaléka a 0–5,8 mikron, 31,1 százaléka az 5,9–30 mikron nagyságú szemcsékből áll. Az elektrosztatikus por-elválasztók csak 30 mikronnál kisebb szemcséket fognak meg, amik végül is a zagyvatavak apró porát szaporítják majd napi másfél mázsával. A szilikózis elleni küzdelemben tehát mindent el kell követni az újabb szilikózis források elszigetelésére. A salakban ugyanis sok a kovássav, amelynek az 5 mikronnál parányibb szemcséi a tüdőhólyagocskába hatolva éles élükkel sebet okoznak. A sebnél a sejtek elburjánzanak és csökken a tüdő légző felületét: ez a szilikózis. Pécs levegőszennyezettsége lassan vetekszik a nyugati ipari centrumok rossz levegőjével: egy négyzetkilométeren 500 tonna évi szennyezőanyag található. Az erőműhöz vezető Felszabadulás útján a mérőállomás másfél évvel ezelőtt a szennyeződést 2704 tonnának mérte. Ez pedig meghaladja egyes Ruhr-vidéki városok levegőjének szennyeződését is. A tapasztalatok szerint 5–6 év alatt 30 millió köbméter meghaladó salakmennyiség gyűlik össze, és ennek elhelyezése napról napra nagyobb gondot okoz a fejlődő városnak.

Salak a termőföldön

Eddig a salakterméket az erőműtől nyugatra elterülő tuskésréti zagyvatavakba helyezték el. A probléma megoldásával megbízott EM Melyépítési Tervező Vállalat a Tuskésréten további 190, az erőműtől keletre elterülő Őszögpuszta határában 43, a délkeletre fekvő Kozármisleny község határában 113, összesen 346 hektár mezőgazdasági terület elfoglalásával tervezte megoldani a salak elhelyezését.

A salak elhelyezése azonban nemcsak a termőföldek védelme, hanem közegészségügyi, városrendezési, esztétikai, közgazdasági szempontból is érdekes kérdés. Annál is inkább így van, mert a szénbányák által kihasznált külszíni fejtések és palahányók helyének rendezése is összefügg ezzel. A város a bányák egy részével szinte összenőtt és a bányaterületek rendezése tulajdonképpen belterületi rendezési feladattá vált.

Ötezer ember évi kenyere

A táj védelmében Várnai Tivadar egészségügyi főmérnök javaslatot dolgo-

A századik exportpiac

A világ pamutszövet-exportjából 2,5 százalékkal részesedik Magyarország. Ez az arány látszólag nem sok, de az ország nagyságához mérten mégis figyelemre méltó és tekintélyes helyet jelent az exportáló vállalatnak, az HUNGAROTEX-nek. A kivitel különösen a felszabadulás óta nagymértékben emelkedett. 1938-ban mindössze 9 millió négyzetméter magyar pamutárú került külföldre, az idén pedig már a 150 millió négyzetmétert is meghaladja az export, s ebből mintegy 100 millió négyzetméter a nyomott mintás kelme.

Immár száz ország vásárlóinak ízlését kell eltalálniuk, megsejtenniük a magyar textiltervezőknek. A századik exportpiac Kanada. A közelmúltban Budapesten járt kanadai üzletemberek a férfi és női sportruházati cikkek érdekelték. A magyar textilanyagok egy része ugyanis méterárúként, egy része pedig feldolgozva, konfekciótermékként jut külföldre, s a kanadaiak is kész ruhát kívánnak innen vásárolni.

A HUNGAROTEX exportkollekciója 2400 új szín, rajz és szövésminát tartalmaz.

Gazdag képzőművészeti program

Kapcsolat jogoszláv művészekkel

Egyesztendős a Magyar Képzőművészek Szövetsége Dél-magyarországi Területi Szervezete. A Magyar Képzőművészek Szövetségének tavaly a vidéki képzőművészeti élet átszervezéséről hozott határozata értelmében alakították meg az új szervezetet. Központja Hódmezővásárhely lett, tekintettel az ott működő, nagy hírnévű művésztelpre. Az új szervezet Kohán György kétszeres Munkácsy-díjast tikkáru, dr. Dömötör János hódmezővásárhelyi múzeumigazgatót szervezőtákarul választotta. A szervezet összekötője a Szövetség központjával való kapcsolat tekintetében Szeles Zoltán szegedi művészettörténész. A vezetőség munkájában részt vesz — helyi ügyintézőként — Koszta Rozália gyulai festőművész, aki Békés megyét, valamint Pintér József szegedi művész, aki Szeged képzőművészeti képviseli.

— A szervezet egy esztendő működése alatt — mondja Pintér József — egészséges szelekció révén a szakterület tekintélyét emel-

tük. Elértük, hogy az új szervezetnek csak a Képzőművészeti Alap tagjai lehettek tagjaivá, így az előző szervezet 27 szegedi művészből csak 18-an maradtak az új szervezetben, azok, akik átlagosan országos szintű művészek képesek elérni. A növekedés — meggyőződésem szerint — örvendetesen mutatkozott meg a múlt évi nyári, az idei téli tárlaton Szegeden, a tavalyi gyulai várbeli kiállításon, s főként most, az új szervezetet reprezentáló I. Délalföldi Kiállításán. E kiállítások azt az egészséges felfogást tükrözik, mely szerint az egységes konvenciózus kifejezési módokkal ellentétben gazdagabb, tematikailag és művészi nyelvezet tekintetében sokoldalúbbá kell tenni munkánkat. Amint tapasztalható, ennek az elvnek az érvényesítése szellemében helyet kap a kiállításokon, mind az úgynevezett alföldi iskola hangvétele, mind pedig a szegediek inkább jellemző európaias, ha tetszik városias iskola képviselőinek szemlélete. Úgy érezzük, ez így helyes, így egészséges, a fejlődést egyedül csak ez biztosíthatja.

— A szervezet évente kétszer közgyűlést rendez, melyen ezek, s más, időszerű problémák kerülnek napirendre — a konstruktív segíteniakaras, a művészek baráti kapcsolata elmélyítésének szellemében. Áprilisban a szervezet külön is megvitatja a szegediek alkotó és más, az alkotással összefüggő problémáit. A szervezet távlati tervét illetően megállapodtunk a jugoszláviai Zentai Művésztelep alkotóival való cserekiállításra vonatkozóan. Erről tárgyalás folyik a zentaiakkal. Művészcsere is kilátás van: a zentiaikat a vásárhelyi művésztelep látja majd vendégül, a miénket a Zentán működő telep.

D. E.

A hegedűm majd megreperálok...

(Bálint Gyula felv.)

Rontó, barbár kezek „hagyományosan” és „szenvédelesen” le-letörlik a Dankószobor hegedűjének nyakát. Nem is sejtjük, mi ebben az öröm — de hogy minden jóérzésű ember bosszankodik miatta, ahhoz kétség nem fér. Most ismét új nyakát csináltak a nótaszerző hegedűjének, a Tömörkény István Szakközépiskola tanuló: Szászfalvi Ilona faragta, Csonka János illesztette a helyére. Remélhetően nyakon csipik azokat, akik esetleg ismét megirigyelnek a hegedű új nyakát.

Kádár Ödön